

Розробник: Провотар Наталія Іванівна, кандидат географічних наук, доцент
кафедри економічної та соціальної географії, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

«27» серпня 2021 р.

В.о. завідувача кафедри

 доц. Олена КОНОНЕНКО

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 6 від «30» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

«30» серпня 2021 року

ВСТУП

Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв’язувати складні задачі та проблеми соціально-економічного розвитку міст та регіонів, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері міського та регіонального розвитку, проводити дослідження та здійснювати інновації за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни.

Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни «Теорії просторової організації» студенти повинні:

мати базові знання теоретичних та методичних основ суспільної географії;

вміти аналізувати економічні та соціальні процеси в суспільстві, виявляти їх особливості, причини та оцінювати наслідки економічних, соціальних та екологічних проблем у регіонах;

володіти сучасними кількісними і якісними методами досліджень, вміти їх застосовувати у науково-дослідницькій діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Теорії просторової організації» є складовою освітньо-наукової програми «Урбаністика та регіональний розвиток» підготовки фахівців за освітнім рівнем «магістр» у галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 106 Географія. Дисципліна «Теорії просторової організації» є обов’язковою і викладається студентам у 1 семестрі в обсязі 6 кредитів ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню сучасних концепцій просторової організації, зокрема концепцій регіоналізації простору, концепцій поляризації простору, концепцій кластерно-мережевої організації простору та концепцій перцепції простору.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни:

- ▶ ознайомлення студентів із сучасними теоріями просторової організації (ЗК 2);
- ▶ формування у студентів вмінь застосовувати сучасні знання теорій і концепцій просторової організації для дослідження суспільно-просторових систем на різних рівнях просторової організації, самостійно визначати актуальні аспекти прикладних напрямів суспільно-географічних досліджень, здатності критично оцінювати ключові тренди перебігу суспільно-географічних процесів з точки зору формування нових напрямів наукових досліджень та отримання нових знань (СК 1, СК 10, СК 11);
- ▶ формування у студентів здатності до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері міського та регіонального розвитку і планування територій для забезпечення сталого розвитку міст і регіонів (СК 2);
- ▶ формування у студентів вмінь працювати у міжнародних дослідницьких колективах у сфері професійної діяльності (ЗК 7).

4. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	Знати сучасні концепції просторового розвитку, зокрема:			
1.1	сутність полімасштабності просторового розвитку;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>Поточне оцінювання на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит</i>	5%
1.2	сучасні концепції регіоналізації простору;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.3	сутність нерівномірності просторового розвитку;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.4	сучасні концепції поляризації простору;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.5	сутність комплексності просторового розвитку;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.6	сучасні концепції кластерно-мережевої організації простору;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.7	сутність суб'єктивного сприйняття простору;	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
1.8	сучасні концепції перцепції простору.	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>		5%
2	Застосовувати теоретичні фахові знання у практичних ситуаціях, зокрема:			
2.1	застосовувати на практиці методичні	<i>Лекції,</i>		до 40%

навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)								
2. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проектами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР14)								
3. Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень (ПР15)								

Результати навчання дисципліни	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
Програмні результати навчання						
1. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+	+	+		+
2. Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проектами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР14)	+	+	+	+		+
3. Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень (ПР15)	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається шляхом організації поточного, тематичного та підсумкового контролю у формі іспиту.

Форми поточного, тематичного та підсумкового контролю:

- семінарські заняття (РН 1.1-1.8 – знання; 2.1-2.4 – вміння; 3 – комунікація; 4 – автономність та відповідальність) – тах 20 балів / тiп 10;
- тематичні контрольні роботи (РН 1.1-1.8 – знання; 2.1-2.4 – вміння; 4 – автономність та відповідальність) – тах 20 балів / тiп 10;
- самостійна робота та її презентація – (2.1-2.4 – вміння; 3 – комунікація; 4 – автономність та відповідальність) – тах 20 балів / тiп 10;
- підсумковий контроль (іспит) (РН 1.1-1.8 – знання; 2.1-2.4 – вміння; 4 – автономність та відповідальність) – тах 40 балів.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – 1.1 – 1.8 (знання) – до 5% за кожний;
- результати навчання – 2.1-2.4 (вміння) – до 40%;
- результати навчання – 3 (комунікація) – до 10%;
- результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) – до 10%.

7.2. Організація оцінювання

Дисципліна складається з двох змістових частин, кожна з яких завершується тематичною контрольною роботою та передбачає підсумковий контроль у формі іспиту. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою (оцінка розраховується як накопичена).

Протягом всього періоду вивчення дисципліни здійснюється поточний контроль засвоєння студентами тем семінарських занять та самостійної роботи. *Поточний контроль* з дисципліни здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння знань та підготовленості студента до виконання індивідуальних завдань з дисципліни.

За оцінками поточного контролю та за результатами тематичних контрольних робіт виставляється сума балів за окрему змістовну частину. Студентам, які за обидві змістовні частини набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум (30 балів)*, для отримання допуску до іспиту необхідно виконати додаткове завдання.

Підсумковий (семестровий) контроль знань студентів з дисципліни – письмовий іспит. Максимальна кількість балів за результатами заліку – **40 балів**.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується як сума балів, отриманих: за роботу впродовж семестру на семінарських заняттях, виконання індивідуального практичного завдання, тематичні контрольні роботи, (максимум 60 балів) та за письмову відповідь на іспиті (максимум 40 балів).

Умовою позитивної підсумкової оцінки з дисципліни є отримання студентом не менше 60 балів. При отриманні підсумкової кількості балів 60 і вище студенту виставляється відповідна оцінка.

Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно	90-100
Добре	75-89
Задовільно	60-74
Незадовільно	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. Сучасні концепції регіоналізації та поляризації простору			
<i>Тема 1.</i> Концептуалізація просторового розвитку.	2	2	10
<i>Тема 2.</i> Полімасштабність просторового розвитку. Концепції регіоналізації простору.	6	2	25
<i>Тема 3.</i> Комплексність просторового розвитку. Концепції кластерно-мережевої організації простору.	6	2	25
Частина 2. Сучасні концепції нерівномірності просторового розвитку та перцепції простору			
<i>Тема 4.</i> Нерівномірність просторового розвитку. Концепції поляризації простору.	6	3	25
<i>Тема 5.</i> Суб'єктивність сприйняття простору. Концепції перцепції простору.	6	2	25
<i>Тема 6.</i> Суспільно-просторова нерівність регіонального розвитку.	2	2	13
<i>Тема 7.</i> Концептуальні основи сучасних стратегій регіонального розвитку.	2	2	10
Всього	30	15	133

Загальний обсяг – **180 год.**, в тому числі:
 лекції – **30 год.**
 семінарські заняття – **15 год.**
 самостійна робота – **133 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Шаблій О.І. Основи суспільної географії: Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
2. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева (Провотар) Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: Монографія. Київ: Прінт сервіс, 2014. 132 с.
3. Мезенцева (Провотар) Н.І., Мезенцев К.В. Науково-дослідницький практикум з суспільної географії: Навчально-методичне видання. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 47 с.

Додаткова:

4. Барановський М.О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. Ніжин, 2009. 396 с.
5. Голд Дж. Психология и география. Основы поведенческой географии. М., 1990. 288 с.
6. Гродзинський М.Д. Безрегіональність. Київський географічний щорічник, 2003, Вип. 3. С. 138-146.
7. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: Монографія. Київ, 2009. 346 с.
8. Дронова О.Л. Геоурбаністика: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 419 с.
9. Запотоцький С.П. Регіональна конкурентоспроможність: Суспільно-географічні засади формування: Монографія. Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. 424 с.
10. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем. / За ред. М.А. Хвесика. Київ: Наукова думка, 2013. 487с.
11. Маруняк Є.О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. Київ: Реферат, 2007. 224 с.
12. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 253 с.
13. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины): Монография. Харьков: Факт, 2003. 383 с.
14. Немец К.А., Немец Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: Монографія. Харків: ХНУ, 2013. 225 с.
15. Олійник Я.Б., Гнатюк О.М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону: Монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 223 с.
16. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Київ ВГЛ «Обрії», 2011.
17. Пилипенко І.О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: Монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с.
18. Підгрушний Г.П. Промисловість і регіональний розвиток України: Монографія. Київ, 2009. 300 с.
19. Регіональна економіка: Навчальний посібник / За ред. Я.Б. Олійника. Київ: Видавець Фурса С.Я., 2008. 444 с.
20. Регіональна економіка: Навчальний посібник / За ред. І.В. Тараненко. Київ: Кондор, 2013. 305 с.

21. Савченко В. Ф. Регіональна економіка : Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2012. 339 с.
22. Смаль В.В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. Київ, 2011. 370 с.
23. Сонько С.П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми: Монографія. Київ: Ніка Центр, 2003. 287 с.
24. Соціальна географія: Підручник. За ред. Л. Немець, К. Мезенцева. Київ: Фенікс, 2019. 304 с.
25. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.
26. Флорида Р. Homo creatives. Як новий клас завойовує світ. Київ: Наш формат., 2018. 432 с.
27. Флорида Р. Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасними. Київ: Наш Формат, 2019. 320 с.
28. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії: Монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
29. Florida R. Cities and the creative class. New-York-London: Routledge. 2001. 198 p.
30. Harvey D. Spaces of neoliberalization: towards a theory of uneven geographical development. Hettner-Lectures 2004. Vol. 8. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 2005. 132 p.
31. Perroux F. Note on the Concept of Growth Poles. Regional Economics: Theory and Practice. NY: The Free Press, 1970. P. 93-103.
32. Porter M.E. Clusters and competition: new agendas for companies, governments and institutions. On Competition / Ed. by Porter M.E. Boston: Harvard Business School Press. 1998. P. 197-287.
33. Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton, NJ: Princeton University Press. 1991. 412 p.
34. Sassen S. Global cities and global city-regions: a comparison. Global City-Regions: Trends, Theory, Policy / Ed, by Scott A.J. Oxford: Oxford University Press. 2005. P. 78–95.
35. Sassen S. Reading the city in a global digital age: The limits of topographic representation. Cities in Globalization: Practices, policies and theories / Ed. by Taylor P.J., Derudder B., Saey P., Witlox F. London: Routledge. 2007. P. 13-248.
36. Scott A.J. (ed.) Global City-Regions: Trends, Theory, Policy. Oxford: Oxford University Press. 2001. 488 p.
37. Taylor P.J. World City Network: Global Urban Analysis. London: Routledge. 2004. 241 p.